

INFORMATOR

Towarzystwa Przyjaciół Skawiny

NR 102 (1/2021) – wydanie specjalne u ISSN 1234-0162

SKAWIŃSKI RYNEK

SKAWINA 2021

INFORMATOR

Towarzystwa Przyjaciół Skawiny

WYDANIE SPECJALNE

SKAWIŃSKI RYNEK

Wydawca:
Towarzystwo Przyjaciół Skawiny
ul. Żwirki i Wigury 23/16
32-050 Skawina

Publikacja współfinansowana ze środków
budżetu Miasta i Gminy Skawina

Redakcja:
Stanisław Grodecki, Mariusz Tarnopolski, Marian Strzeboński,
Ewa Tarnopolska

Redakcja „Informatora Towarzystwa Przyjaciół Skawiny”
zastrzega sobie prawo do selekcji nadesłanych materiałów,
a w razie potrzeby do ich korekty.

Materiały do druku przyjmowane są wyłącznie
w formie elektronicznej.

Niezamówionych materiałów Redakcja nie zwraca.

Redakcja i Autorzy nie otrzymują honorarium
za nadesłane teksty.

Adiustacja:
Magdalena Świerzowska

© Copyright by Towarzystwo Przyjaciół Skawiny, Skawina 2021

ISSN 1234-0162

Nakład: 500 egz.

Skład i druk: Drukarnia Tercja
30-723 Kraków, ul. Golikówka 77/1
e-mail: tercja-tercja1@tlen.pl

STANISŁAW GRODECKI, MARIUSZ TARNOPOLSKI

HISTORIA SKAWIŃSKIEGO RYNKU W PIGUŁCE

Bieżący numer „Informatora Towarzystwa Przyjaciół Skawiny” jest wydaniem specjalnym. Tym razem, Drodzy Czytelnicy, oddajemy w Wasze ręce album prezentujący zmiany, jakie zaszły na skawińskim Rynku w ciągu ostatnich 40 lat.

Bazą do opracowania tego albumu były fotografie oraz opisy budynków przygotowane przez członków naszego Towarzystwa we współpracy ze skawińskim oddziałem Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego na początku lat osiemdziesiątych XX w. Niby niewiele, bo 40 lat, ale jakże inaczej wygląda obecnie nasz Rynek.

Całość opracowania, czyli dokumentacja fotograficzna i inwentaryzacyjno-opisowa, prezentuje ponad 70 budynków istotnych dla funkcjonowania Skawiny w tamtych latach.

W tym wydaniu albumu zamieściliśmy jednak tylko budynki zlokalizowane w obrębie skawińskiego Rynku.

Autorami zdjęć i opisów był zespół w składzie: Jerzy Studencki, Edward Miłkowski, Kazimierz Sosin, Zbigniew Raczyński i Zbigniew Bogdał. Jak łatwo będzie dostrzec przy opisie budynków odnieśli się oni głównie do warstwy architektonicznej, w minimalnym stopniu podając informacje o funkcji, jaką dany budynek spełniał. Zespół redakcyjny „Informatora” postanowił uszanować takie podejście do inwentaryzowanych obiektów i zaprezentować w publikacji ich oryginalny zapis.

Zapraszamy do porównania, jak zmieniło się serce naszego miasta w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat.

Autorem współczesnych zdjęć jest Katarzyna Skrzybalska, która dołożyła wszelkich

starań, aby, o ile to możliwe, wykonać zdjęcia z tych samych miejsc, z których wykonali je autorzy archiwalnych fotografii.

W drugiej części znajdu Państwo wybrane zdjęcia prezentujące zmiany, jakie w ciągu tych lat towarzyszyły skawińskiemu Rynekowi. Ponieważ zdjęć jest mnóstwo, zdecydowaliśmy się na prezentację tylko tych, które dotąd raczej nie ukazały się w publikacjach.

Przekazując w ręce Czytelników ten album, chcemy przybliżyć w skróconej wersji historię tego miejsca i jego wpływ na rozwój miasta. Mamy nadzieję, że poszerzymy nieco wiedzę Czytelników o centralnym miejscu Skawiny.

Początki Rynku w Skawinie łączą się niezerwalnie z lokacją miasta w XIV w.

Rynek posiada wymiary $2 \times 2,5$ sznura dużego (1 sznur = około 45 m) i został wytyczony w pierwszym etapie tworzenia miasta, które posiada regularny, tzw. dziewięciopółowy, układ urbanistyczny, oparty na siatce modularnej 6 sznurów w kierunku wschód–zachód oraz 6 sznurów w kierunku północ–południe.

W tym samym etapie co rynek wytyczono pojedynczy rząd bloków zabudowy wokół niego, a także granice miasta wewnątrz umocnień obronnych, teren bloku „kościelnego” oraz „podzamcze”, czyli folwark gospodarczy należący do zamku. W drugim etapie domierzono do istniejącej już struktury kolejne bloki zabudowy.

Ze skawińskiego rynku w średniowieczu wychodziło osiem ulic. W kierunku północnym dwie: zachodnia (obecnie ul. Batorego) prowadziła do Bramy Tynieckiej, wschodnia (obecnie ul. Kościelna) wiodła od rynku do kościoła. W kierunku południowym wychodziły dwie kolejne ulice, prowadzące do Bramy Radziszowskiej. Od centrum wychodziła ulica prowadząca do Bramy Wielickiej, a dalej trakt w kierunku Krakowa. Od południowo-zachodniego narożnika rynku można było dojść do Bramy Oświęcimskiej, ul. Zamkową zaś — do zamku przez „Podzamcze”^{*}.

Mimo rozwoju miasta w XVI–XIX w. Rynek nie uległ wielkim przeobrażeniom. Przynajmniej połowa budynków rozmieszczonych wokół była murowana, przykryta zazwyczaj gontem. Budynki te pełniły zwykle funkcje handlowe, a jednocześnie miały część mieszkalną, i taki stan trwał aż do początków XX w. Miasto liczyło w tym okresie około 1500 mieszkańców.

Rynek, dzięki przywilejom nadanym miastu, pełnił głównie rolę placu targowego. Oprócz jarmarków świątecznych cyklicznie, w czwartki odbywały się jarmarki, na których to skawińscy rzemieślnicy: garncarze, szewcy, kuśnierze i ślusarze sprzedawali swoje wyroby. W tym okresie w mieście

^{*} T. Bugajski [red.], *Skawina. Miasto moje. Rynek*, Urząd Miasta i Gminy Skawina, Skawina 2012, s. 10.

żyło i pracowało około 50 rzemieślników zrzeszonych w cechach.

Skawiński Rynek kilkakrotnie trawiony był pożarami, w latach 1509, 1704 i 1815. Za każdym razem mieszkańcy odbudowywali budynki i kamienice, zachowując układ architektoniczny z okresu lokacji miasta.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 r. Rynek posiadał miękką, trawiastą nawierzchnię, z licznymi zagłębieniami, co powodowało, iż po deszczach i w okresie wiosenno-jesiennym tworzyły się kałuże i błoto. Jedynym oświetleniem była latarnia gazowa ustawiona na środku. Była ona codziennie napełniana paliwem płynnym, a dopompowywane powietrze powodowało dopływ mieszanek na palniki azbestowe. W efekcie takich działań lampa dawała jasne światło do momentu wyczerpania paliwa.

W pobliżu latarni usytuowana była studnia z ręczną pompą, która stanowiła jedyny punkt zaopatrywania mieszkańców Rynku w wodę (w trzeciej dekadzie XX w. za budynkiem ratusza pojawiła się druga studnia, według ówczesnej opinii wydobywana z niej woda była wyjątkowej jakości). Studnia miała również inne zastosowanie. Podczas różnych uroczystości i wieców (np. pochodów pierwszomajowych) pełniła funkcję mównicy i podium dla organizatorów.

W tym okresie kontynuowana była tradycja cotygodniowych targów. W czwartki Rynek zamieniał się w wielki plac handlowy. Zjeżdżali się kupcy, rzemieślnicy i handlarze z Krakowa, Wieliczki, Oświęcimia, a niekiedy z odległych miejscowości. W środę popołudniu ustawiano już część straganów, a resztę przygotowań kończono w czwartek rano. Ciekawy widok stanowił korowód furmanek załadowanych towarami, nadjeżdżających z różnych stron.

W tym czasie Rynek przecinała tylko jedna droga prowadząca przez środek (od ratusza do dzisiejszej ul. Słowackiego). Obecnie droga ta nie istnieje.

Co ciekawe, ustawienie straganów handlowych na Rynku przez lata było niemal niezmiennie. W narożniku, obok dzisiejszych budynków przy ul. Rynek 14 i Rynek 15, w pierwszym rzędzie ustawiały się kobiety wiejskie sprzedające nabiał, drób żywy i bity oraz owoce i jarzyny. Następnie stały kramy, na których okoliczni rzeźnicy i masarze sprzedawali swoje wyroby: mięso i wędliny, a wśród nich słynną w okolicy kiełbasę lisecką.

Po przeciwległej stronie Rynku stały kramy z metrażem, ubraniami, bielizną itp. W drugim rzędzie tej części placu targowego były stoiska z wyrobami z drewna, taki-

mi jak: taczki, cebryki, beczki, stołki, styliska do łopat, grabie, oraz z wyrobami kowalskimi. Tutaj także można było kupić sławne w tamtym okresie „kukielki golkowickie”, czyli placki pieczone przez gospodynie z Golkowic.

W czwartkowe popołudnia plac targowy pustoszał, a ekipa miejska robiła porządki, aby w następnym dniu Rynek wrócił do normalnego funkcjonowania. Ekipy sprzątające utrzymywane były przez magistrat, z opłat wnoszonych przez kupców straganiarzy. Porządku w mieście, a więc i na targu pilnowali tzw. policjanci miejscy w charakterystycznych granatowych mundurach z czerwonymi wypustkami. Dopełnieniem tego stroju była szabla u boku, pełniąca funkcję ozdobną. Policjanci miejscy czasami przejmowali obowiązki doboszów i zwoływali mieszkańców dźwiękiem bębena, aby odczytać im zarządzenia magistratu.

W drugiej połowie lat trzydziestych XX w., kiedy burmistrzem był Feliks Pukło, całą powierzchnię Rynku wybrukowano kamieniem wapiennym, co było postępem w stosunku do poprzedniego błotnistej podłoża. W tym czasie zniknęła też charakterystyczna lampa gazowa, a zastąpiła ją wysoka, dwuramienna latarnia elektryczna umieszczona na środku Rynku.

Rynek otoczony był drewnianymi domami oraz małymi kamieniczkami, które powstały w wyniku dobudowy wyższych kondygnacji do parterowych, murowanych domów.

Po II wojnie światowej, na przełomie lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych XX w., zniknęły z Rynku kamienne kostki wapienne, a w ich miejsce pojawiły się trawniki, rabaty kwiatowe i drzewa. W tym też czasie w północnej pierzei Rynku powstała ulica łącząca ul. Mickiewicza z obecną ul. Pokoju i dalej ul. Krakowską. Dzięki temu ruch tranzytowy został przeniesiony ze środka Rynku. Aby przeprowadzić tę inwestycję, koniecznością stała się rozbiórka parterowego budynku zlokalizowanego pomiędzy budynkami numer 15 i 17. W okresie międzywojennym znajdowały się w nim sklepy z artykułami codziennego użytku. Ulica łącząca ul. Mickiewicza i Słowackiego stała się lokalną drogą przelotową.

I takim pozostał nasz Rynek przez niemal 50 lat.

Dopiero w latach 2011–2012 przeprowadzono rewitalizację Rynku, która diametralnie zmieniła jego wygląd do stanu, jaki możemy zobaczyć obecnie. Celem tych działań było stworzenie przestrzeni, która będzie zachęcać mieszkańców do podejmowa-

nia wspólnych aktywności i integracji oraz sprzyjać ożywieniu gospodarczemu tej części miasta. Współczesny Rynek stał się wizytówką miasta, podnosząc atrakcyjność Skawiny także dla gości. Co ważne, koncepcja urbanistyczna Rynku nie uległa zmianie.

W tym miejscu przybliżona zostanie historia wybranych budynków znajdujących się przy Rynku. Szczególnie wyartykułowane są ich losy przed II wojną światową. Celowo pominięto ich wykorzystanie w latach siedemdziesiątych ubiegłego wieku oraz współcześnie, bo ich przeznaczenie i funkcje widać na zdjęciach.

Najokazalszym budynkiem na skawińskim Rynku jest ratusz — siedziba władz miejskich od samego początku. Wybudowany w 1903 r. według projektu architekta Władysława Ekielskiego, przeszedł on w ciągu ponad stu lat kilka remontów. Przebudowie uległa zarówno część wewnętrzna, jak i, minimalnie, bryła zewnętrzna. Centralnym punktem ratusza zawsze była górująca nad miastem wieża, w której znajduje się okazały zegar. Na dwóch narożnych ścianach znajdują się półkoliste okna ozdobione ornamentem, w których umieszczony jest herb Skawiny. W górnej części wieży są cztery wieżyczki, służące w przeszłości za punkty obserwacyjne dla strażaków czuwających nad bezpie-

czeństwem miasta i w razie potrzeby umożliwiające lokalizację pożaru. Na wieży znajdował się również „dzwonek trwogi”, którym alarmowano strażaków o konieczności wyjazdu. Uruchamiano go z parteru za pomocą linki, a jako ciekawostkę należy podać, że dzwonek ten mógł uruchomić każdy, kto zauważył pożar. W latach trzydziestych XX w. wieżyczki miały jeszcze jedno dodatkowe zastosowanie. W maju w godzinach porannych i popołudniowych (6 i 18) płynęły z nich melodie w wykonaniu czwórki muzykantów ochotników ze skawińskiej orkiestry. Były to pieśni maryjne oraz pieśni związane z Konstytucją 3 maja. Był to piękny skawiński zwyczaj, który niestety nie przetrwał lat okupacji i lat następnych. Pisząc o ratuszu z tego okresu, należałoby wspomnieć o „publicznym” aparacie telefonicznym, jednym z niewielu w mieście, z którego mogli korzystać — po wniesieniu opłaty — mieszkańcy. Znajdował się on w wartowni, w której służbę pełnili policjanci miejscy. Tam też znajdowała się „tablica ogłoszeń” z bieżącymi informacjami i rozporządzeniami dla mieszkańców. W piwnicach zlokalizowany był areszt, w którym osadzano „winowajców” za drobne przestępstwa.

Jedną z okazalszych kamienic jest budynek oznaczony numerem 3. Obiekt pochodzi z XIX w. Pierwszymi właścicielami była

rodzina Pankowskich. Do 1939 r. kamienica zamieszkiwana była przez lekarską rodzinę Maszewskich i rejenta (notariusza) Pankiewicza, który do II wojny światowej miał tu swoją kancelarię. W czasie okupacji działała tu administracja niemiecka, z siedzibą komendanta miasta „Ordskomando”.

Do najstarszych kamienic należy kamienica narożna zlokalizowana u zbiegu ul. Rynek i Konopnickiej, będąca własnością rodziny Totów. W budynku tym, na parterze mieściła się restauracja prowadzona przez właściciela, a ponadto od strony Rynku znajdował się sklep spożywczy prowadzony przez rodzinę Bombów. Obok niego była „mięsna jatką”. Pomieszczenia na pierwszym piętrze zamieszkiwali właściciele.

Kolejny ciekawy budynek położony jest przy ul. Rynek 12. W latach międzywojennych był tam sklep kolonialno-spożywczy prowadzony przez Franciszka Janika. Obok niego zlokalizowany był sklep z farbami, a dalej trafika, gdzie sprzedawano wyroby tytoniowe. Sień prowadziła na podwórze, do dwóch oficyn. Właściciel kamienicy był zamiłowanym hodowcą gołębi, dlatego w oficynach znaleźć można było gołębniki wraz z „lokatorami”.

Pod numerem 19 znajdowała się piekarnia Franciszka Sieprawskiego. Wypiekane

tu pieczywo słynne było na całą okolicę. Można przypuszczać, iż na wyjątkową jakość produktu wpływ miało sąsiedztwo konkurencyjnej piekarni.

Kolejnym godnym uwagi budynkiem jest kamienica mieszcząca się pod numerem 20. Elewacja frontowa posiada liczne ozdoby w stylu neorenesansowym. Obramowania okien zwieńczone trójkątnymi przyczółkami są niezwykle ozdobne. W podwórzu do budynku przylega długa oficyna. Kamienica ta należała do rodziny Kubiców. Do 1939 r. mieścił się tam sklep z artykułami żelaznymi i budowlanymi, który prowadził Landau. W małym pomieszczeniu sprzedawano pieczywo wypiekane w oficynie przez Sprigutta. W czasie okupacji w lokalu tym prowadzona była restauracja (wyszynk). Na piętrze była część mieszkalna.

Również zabytkowym budynkiem jest sąsiednia kamienica oznaczona numerem 21. Pierwsze wzmianki o nim pochodzą z 1763 r., przy czym wymienia się wielu właścicieli tej posesji na przestrzeni lat. Posiadaczami byli m.in.: rodzina Kleiszowskich, Józef Sikora, Albert Pachowski, rodzina Kotuleckich i Kosickich. Przed 1939 r. dom należał do rodziny Zamarskich. W przeciwieństwie do większości kamienic na skawińskim Rynku ta pełniła przede wszystkim funkcję mieszkalną.

Na koniec warto wspomnieć o dwóch budynkach, na miejscu których znajdują się obecnie budynki numer 22 i 23. W okresie międzywojennym były to obiekty drewniane, parterowe, kryte strzechą. W pierwszym mieściła się jadłodajnia, której popisowym daniem były flaczki. Najlepiej funkcjonowała w dni targowe. W drugim mieścił się sklep z wyrobami tytoniowymi. Na jego frontowej ścianie widniała duża gablota z licznymi zdjęciami, wskazująca, iż w podwórzu znajduje się jedyny wówczas zakład fotograficzny Albina Barana. Przy gablocie chętnie zatrzymywali się przechodnie i podziwiali fotografie będące odzwierciedleniem bieżących lokalnych wydarzeń. W podwórzu znajdował się

też mały parterowy budynek, w którym pan Goldstein prowadził zakład fryzjerski. Można tam było również kupić pijawki, wykorzystywane w medycynie ludowej, wypożyczyć bańki lecznicze, a także wyrwać zęba.

Zdajemy sobie oczywiście sprawę, iż powyższe informacje tylko w niewielkim stopniu oddają historię zabudowań skawińskiego Rynku. Do jej opracowania wykorzystaliśmy materiały będące w naszym posiadaniu oraz informacje przekazane nam przez członków naszego stowarzyszenia. Jeżeli wśród naszych Czytelników znajdą się osoby mogące wzbogacić naszą wiedzę na temat skawińskiego Rynku, to gorąco zachęcamy do kontaktu z zespołem redakcyjnym.

Ratusz

Z 1903 r. (wg projektu W. Ekielskiego). W zachodniej pierzei Rynku, na rogu z ul. Mickiewicza. Murowany z cegły, tynkowany, podpiwniczony, jednopiętrowy, z kwadratową wieżą usytuowaną narożnie, nakrytą hełmem, zakończonym iglicą zwieńczoną metalową różą wiatrów. Dach kryty dachówką zakładkową, iglica kryta blachą aluminiową. Wejście do budynku z podcienia pod wieżą. Sień i korytarz w skrzydle północnym, ze sklepieniami kolebkowo-krzyżowymi, pozostałe pomieszczenia z sufitami płaskimi i stropami Kleina. W sali obrad na pierwszym piętrze dekoracyjny strop drewniany z profilowanymi belkami i ozdobny-

1 RYNEK

mi lampami kutymi z żelaza. Brama i okna zabezpieczone kutymi kratami. Drzwi wewnętrzne budynku dwuskrzydłowe, płycinowe, ze zdobionymi obramowaniami. Elewacja wschodnia trzyosiowa, północna czteroosiowa. Podział na osie przez okna. Polichromia wieży od wschodu i północy z kolorową dekoracją i ikonograficznymi tarczami herbowymi oraz dużym herbem miasta. W górnej części metalowe tarcze zegarowe w ozdobnych kartuszach.

Wzmianki o innym ratuszu na środku Rynku pochodzą z lat 1571 oraz 1667. Ten drewniany ratusz rozebrano na opał w 1774 r., po konfederacji barskiej.

Budynek mieszkalny

Z przełomu XIX i XX w. Murowany z cegły, tynkowany. Podpiwniczony, dwutraktowy, trzyosiowy, z sienią przelotową. Piwnice sklepione odcinkowo, stropy płaskie. Elewacja frontowa niesymetryczna, czteroosiowa. W drugiej osi od północy wejście do lokalu handlowego. Skrajna oś od północy wyznacza prostokątny otwór bramy z drewnianymi

dwuskrzydłowymi drzwiami. Dwie skrajne osie od południa zajmują prostokątne otwory okienne. Cokół z trzema okienkami piwnicznymi. Strych oddzielony od piętra gzymssem z czterema okienkami rozmieszczonymi niesymetrycznie. Dach dwuspadowy, kryty dachówką zakładkową. Budynek kilkakrotnie remontowany po 1945 r.

Działka wytyczona prawdopodobnie w XIV w., w czasie lokacji miasta.

Budynek użyteczności publicznej

Z końca XIX w. Mieści wydziały Urzędu Miasta i Gminy. Kilkukrotnie remontowany, ostatnio w 1984 r. Murowany z cegły, tynkowany, jednopiętrowy, z dobudowanym w 1984 r. drugim piętrem mansardowym. Całość podpiwniczona. Dwutraktowy, z korytarzami na parterze i piętrach. Pięcioosiowy, z sienią w osi środkowej. Ściany sieni z pilastrami i półkolistymi arkadami. Drzwi wejściowe zdobione kutą kratą.

Okna i drzwi od strony Rynku boniowane. Piętro oddzielone od parteru gzymsem, podzielone na pola pilastrami. Dekoracja okien modernistyczna. Dach dwuspadowy, kryty dachówką. Działka wytyczona w XIV w.

3
RYNEK

Budynek mieszkalny

Murowany z cegły, tynkowany, parterowy, podpiwniczony, dwutraktowy, pięcioosiowy. W osi środkowej sień przelotowa. Elewacja frontowa niejednolita. Różne witryny i wejścia do pięciu lokali handlowych. Dach dwu-

spadowy, kryty dachówką. Dwie oficyny parterowe przylegające do budynku frontowego, murowane, kryte dachówką. W zachodniej części działki dwa budynki gospodarcze, w narożniku wschodnim budynek wolnostojący, murowany, parterowy, kryty dachówką.

Działka wytyczona w XIV w. Dawny budynek stojący na tej działce, opisany w 1765 r., nosił nazwę „Pilarowski”.

Budynek mieszkalny

Z końca XIX w., piętrowy (piętro dobudowane w 1948 r.; wówczas zmieniono także elewację frontową). Kilkakrotnie odnawiany. Murowany z cegły, z użyciem kamienia łamanego w partiach piwnic, tynkowany, częściowo podpiwniczony, dwutraktowy, trzyosiowy, z sienią przelotową

w osi środkowej. Piwnice ze sklepieniami żagłowymi, z podporami. Elewacja frontowa symetryczna. Na parterze trzyosiowy, na piętrze sześciosiowy. Na parterze dwa lokale handlowe. Dach dwuspadowy, kryty dachówką zakładkową. W południowej części działki oficyna piętrowa, murowana, z dachem pulpitowym. W północnej części budynek gospodarczy, murowany, parterowy, z dachem pulpitowym.

Działka wytyczona w XIV w.

6
RYNEK

7
RYNEK

Budynek mieszkalny

Z przełomu XIX i XX w. Murowany, z użyciem kamienia łamanego w partii piwnic, tynkowany, parterowy, podpiwniczony, dwutraktowy, czteroosiowy, rozdzielony na dwa budynki po osi dawnej sieni. W piwnicach i sieni sklepienia żaglaste. Elewacja frontowa niesymetryczna. W części południowej placówka handlowa. W części północnej zachowany dawny układ. Dach dwuspadowy, kryty dachówką zakładkową. W oficynie od strony południowej niepodpiwniczony budynek gospodarczy, murowany z cegły.

Działka podwójna wytyczona w XIV w., kończąca zachodnią pierzeję Rynku.

wakacje.pl

centrum
podróży

05:42

JUBILER

CHER

7

Budynek użyteczności publicznej

Z lat 30. XX w., w miejscu drewnianych budynków z XIX w. Dawniej budynek administracyjny Spółdzielni Rolniczo-Handlowej „Rola”. Murowany, dwupiętrowy, dwutraktowy, siedmioosiowy, z bramą przejściową w osi środkowej.

W tej samej osi na piętrach balkony. Dach dwuspadowy, kryty dachówką zakładkową. Elewacja tynkowa bez ozdób. Na dachu napis — reklama „ROLA”. Na parterze lokale handlowe rozmieszczone symetrycznie.

Działki wytyczone w XIV w.

9 RYNEK

Budynek mieszkalny

Z końca XIX w. Po 1945 r. kilkakrotnie odnawiany. Murowany z cegły, z użyciem kamienia łamanego w partii piwnic. Jednopiętrowy, podpiwniczony w części wschodniej. Na parterze trzyosiowy, sień przelotowa w części zachodniej. Na piętrze dwuosiowy. Elewacja niesymetryczna. Na parterze pomieszczenia sklepowe. Brama uję-

ta profilowaną opaską z tynku. Stolarka bramy z nadświetlikiem. Cztery okna na piętrze ujęte profilowanym obramowaniem, zwieńczonym odcinkami gzymsu opartymi na konsolkach. Nad oknami płaskorzeźbiony ornament roślinny. Elewacja poddachowa zwieńczona ścianką z gzymsem i parami okrągłych okienek strychowych. Dach dwuspadowy, kryty dachówką zakładkową. Oficyna boczna przyległa do budynku frontowego, piętrowa, murowana, z gankiem komunikacyjnym, przykryta dachem pulpitowym z dachówką zakładkową.

Działka wytyczona w XIV w.

10 RYNEK

Budynek mieszkalny

Z końca XIX w. Remontowany po 1945 r. Pomieszczenia frontowe zamienione na sklepy. Murowany, tynkowany, piętrowy, podpiwniczony. Dach dwuspadowy, kryty dachówką. Dwutraktowy, trzyosiowy, z sienią przelotową w osi środkowej parteru. Na piętrze korytarz. W piwnicach

sklepienia odcinkowe na gurtach. Elewacja frontowa symetryczna. Kondygnacje podzielone gzymsami. Brama sklepiona łukiem. Na parterze pomieszczenia sklepowe. Okna na piętrze ujęte w profilowane opaski z tynku. Nad oknami rzeźbione arabeski. Strych z okrągłymi okienkami. Oficyna zachodnia murowana, piętrowa, z dachem pulpitowym, krytym dachówką, z okapem. Na piętrze ganek komunikacyjny.

Działka wytyczona w XIV w. W przekazach kartograficznych z XVIII w. działka miała trzy zabudowania od strony Rynku.

11 RYNEK

Budynek banku

Budynek z XIX w. Po remoncie i adaptacji pomieszczeń mieszkalnych na potrzeby banku w 1952 r. mieścił Bank Spółdzielczy. Murowany, tynkowany, jednopiętrowy. Dach dwuspadowy, kryty dachówką zakładkową. Dwutraktowy, trzyosiowy, z sienią przelotową w osi zachod-

niej. Z sieni wyjście na klatkę schodową. Piwnice sklepione kolebkowo. Na parterze sklepienia kolebkowe i żaglaste. Brama z portalem, zwieńczona łukiem koszowym. Elewacja gładka. W partii cokołowej dwa okienka piwniczne. Piętro oddzielone od parteru gzymsem kordonowym. Oficyna parterowa, murowana, przylegająca od strony wschodniej.

Działka wytyczona w XIV w. Zabudowana już w 2. połowie XVIII w.; prawdopodobnie był tu dom cmentarny.

12 RYNEK

Budynek użyteczności publicznej

Mieści na piętrach osiem instytucji społecznych i politycznych, m.in. na drugim piętrze oddział PTTK (w dwóch pokojach), a na parterze dwa lokale handlowe.

Z XIX w. Murowany, jednopiętrowy, po kapitalnym remoncie dwupiętrowy — mansardowy. Oprócz dobudowy

drugiego piętra wymieniono stropy, zmieniono konstrukcję dachu, wykonano nową elewację i stolarkę w całym budynku. Trzytraktowy, na parterze trzyosiowy, na piętrach pięć-osiowy. Sień przelotowa, obszerna, w osi środkowej. W połowie długości sieni wejście na klatkę schodową. Parter i piwnice ze sklepieniami gurtowymi. Dach dwuspadowy, mansardowy. Od strony wschodniej z tyłu na pierwszym piętrze drewniany ganek.

Działka wytyczona w XIV w.

14 RYNEK

Budynek użyteczności publicznej

W budynku mieszczą się wydziały Urzędu Miasta i Gminy oraz oddział biura podróży Wawel Tour.

Z 2. połowy XIX w. Kilkakrotnie remontowany, ostatnio w 1987 r. Murowany, tynkowany, jednopiętrowy, podpiwniczony. Dwutraktowy, pięcioosiowy, symetryczny. W tyl-

nej części sieni klatka schodowa nakryta stropem Kleina. Balustrada żeliwna z motywem esownic. Parter listwowany poziomo w tynku. Dach dwuspadowy, kryty dachówką zakładkową.

Działka wytyczona w XIV w. W XVIII w. budynek drewniany, wymieniony w księgach miejskich w latach 1773 i 1785.

Budynek użyteczności publicznej

Z XIX w. Mieszczący m.in. Urząd Stanu Cywilnego Kilkakrotnie remontowany, ostatnio w 1987 r. Murowany, tynkowany, jednopiętrowy, podpiwniczony. Sień w skrajnej osi południowej, z klatką schodową łamaną, nakrytą stropem Kleina. Schody z listriko. Balustrada żeliwna, zdobiona rozetami. Elewacja frontowa niesymetryczna, czteroosiowa. Parter listwowy w tynku, o zróżnicowa-

15 RYNEK

nej fakturze. Ozdobne obramowanie okien, z gzymsami tyńkowymi. Całość zwieńczona gzymsem koronującym. Dach dwuspadowy, kryty dachówką zakładkową. Od strony oficyny przybudówka, murowana, niepodpiwniczona. Strona północna gładko tyńkowana, z trzema oknami. Budynek narożny z ul. Świerczewskiego. Działka wytyczona w XIV w. Zapisy notarialne z 1773 r. wymieniają budynek drewniany z podcieniem.

17 RYNEK

Budynek użyteczności publicznej

Mieścił się w nim Rejonowy Urząd Spraw Wewnętrznych (Komenda Milicji). Obecnie siedziba Komisariatu Policji.

Z końca XIX w. Murowany, tynkowany, jednopiętrowy, podpiwniczony. Trzytraktowy, pięcioosiowy, z sienią przelotową w osi środkowej. Elewacja frontowa symetryczna, kondygnacje oddzielone gzymsem kordonowym. Parter list-

wowany w tynku. Nad bramą balkon z dekoracyjną balustradą. W części poddachowej otwory przedzielone dekoracją stiukową. Dach trzyspadowy, kryty dachówką zakładkową. Strona wschodnia trzyosiowa, wyznaczona otworami okien, niesymetryczna.

Plan z 1785 r. wskazuje, że działka była zabudowana dwoma budynkami. Podanie ludowe głosi, że w tym miejscu stała pierwsza szkoła lub dom Bractwa Miłosierdzia.

18 RYNEK

Budynek mieszkalny

Z XIX w. W 1972 r. przebudowano parter i oficyny. Murowany, tynkowany, jednopiętrowy. Trzytraktowy, trzyosiowy, podpiwniczony w osiach skrajnych. Na parterze sklepienia kolebkowe, w traktach tylnych żagłowe. Klatka schodowa drewniana. Elewacja frontowa klasycystyczna.

Piętro oddzielone od parteru gzymsem kordonowym. Podział na osie lizenami. W osi środkowej brama dwuskrzydłowa, zwieńczona łukiem koszowym. Oś wschodnia wyznaczona dwoma parami okien, oś zachodnia — od strony Rynku — ma witrynę sklepową. Okna na piętrze ujęte w profilowane obramowanie. Dach dwuspadowy, kryty dachówką zakładkową.

Działka z XIV w. Zabudowa pierwotna drewniana z podcieniami. Początek zabudowy murowanej od końca XVIII w. Wymieniana w zapisach archiwalnych z 1794 r.

Budynek mieszkalny

Pochodzi z XVIII w. Nadbudowa drugiego piętra pod koniec XIX w. Murowany, tynkowany, trzytraktowy, dwuosiowy, z sienią od strony wschodniej. Piwnice ze sklepieniami odcinkowymi. Klatka schodowa w trakcie tylnym. Na parterze sklepienia kolebkowe o łuku koszowym, na pierwszym piętrze sufitu fasetowane, na drugim piętrze sufitu płaskie. Brama

19 RYNEK

prześciowa na całej szerokości budynku. Na parterze pomieszczenia handlowe z oddzielnymi wejściami. Fasada pierwszego piętra z trzema oknami w profilowanych obramieniach. Dach dwuspadowy, kryty dachówką. Wzdłuż wschodniej granicy działki oficyna na całej długości. Obecnie budynek w przebudowie (trwa adaptacja pomieszczeń na potrzeby banku spółdzielczego). Działka wytyczona w XIV w.

20
RYNEK

Budynek mieszkalny

Z XIX w. Elewacja frontowa z XX w. Murowany, tynkowany, jednopiętrowy, podpiwniczony w osi zachodniej, dwutraktowy, trzyosiowy. We wschodniej osi sień przelotowa ze sklepieniem koszowym. W tylnej części klatka schodowa, schody drewniane. Brama sklepiona łukiem koszowym. Na parterze dwa pomieszczenia handlowe. Tynk na parterze

zdobiony prostokątnymi płytkami. Wystrój piętra w stylu neorenesansowym. W elewacji piętra trzy półkolumny. Cztery okna zdobione trójkątnymi przyczółkami, wspartymi na konsolach, z płaskorzeźbami tynkowymi nad oknami i konsolami. W partii fryzu, na osiach po dwa okna strychowe. Dach dwuspadowy, kryty dachówką. Oficyna murowana, parterowa, mieszcząca zakład masarski.

Budynek kilkakrotnie remontowany. Pierwotnie obiekt drewniany z podcieniem, w XIX w. — murowany, bogaty wystrój neorenesansowy pod koniec XIX w. i z początkiem XX w.

Budynek mieszkalny

Z 2. połowy XIX w. Murowany, tynkowany, parterowy, podpiwniczony, dwutraktowy, trzyosiowy. Sień przelotowa w osi środkowej, ze sklepieniem odcinkowym. Piwnice z kamienia, sklepienie odcinkowo. Elewacja frontowa niesymetryczna. Od wschodu pomieszczenia handlowe. Brama wyjściowa oraz obrzeża z dwóch stron budynku z ozdobnymi lizenami w tynku. Ściana frontowa zwieńczona fryzem arkadowym. Dach dwuspadowy, kryty dachówką zakładkową. Pierwsza zanotowana w XVIII w. budowla — drewniana z podcieniem.

BIURO POSREDNICTWA W OBRÓBIE NIERUCHOMOŚCIAM
AMS NIERUCHOMOŚCI
www.amsnieruchomosci.pl biuro@amsnieruchomosci.pl

KANCELARIA
NOTARIALNA

RYNEK 21

Pizzeria
oggitto

oggitto

oggitto pizza
cafe
cappuccino
ciasto
ziarniste

Salon
PSYCHEDELIC
Dziękuję - PŁAĆ

Budynek mieszkalny

Z 1862 r. Murowany, parterowy, podpiwniczony, trzytraktowy, pięcioosiowy. W osi środkowej sień przelotowa ze sklepieniem odcinkowym wzmocnionym gurtem, pomieszczenia ze sklepieniami żaglastymi. Elewacja frontowa symetryczna. Cokół gładki z trzema okienkami piwnicznymi. Brama wejściowa w głębokiej niszy zamkniętej łukiem, obramowana płaską opaską tynkową. W bramie, na górze, w tynku stylizowany ornament roślinny i data „R.P. 1862 MM”. Front zwieńczony profilowanym gzymsem. Dach dwuspadowy, kryty dachówką.

Działka lokacyjna z XIV w. W latach 20. XX w. wygląd budynku odbiegał od obecnego. Budynek był klasycystyczny, ozdobiony pilastrami, okna miały opaski profilowane, a od strony zachodniej był sklep.

Rynek

od dwudziestolecia międzywojennego
do współczesności

Jarmark na skawińskim Rynku, okres międzywojenny (fot. z archiwum Studio-Profil)

Jarmark na skawińskim Ryнку, okres międzywojenny (fot. z archiwum Studio-Profil)

Skawiński Rynek, okres międzywojenny (fot. z archiwum Studio-Profil)

Skawiński Rynek z widoczną po prawej studnią wody, z pompą, okres międzywojenny (fot. z archiwum Studio-Profil)

Stragany handlowe, okres międzywojenny (fot. z archiwum Studio-Profil)

Punkt fotograficzny przy skawińskim Rynku, okres międzywojenny (fot. z archiwum Studio-Profil)

Ratusz miejski, widok z roku około 1920 (fot. z archiwum Studio-Profil)

Bar „Pod setką”, okres między-
wojenny (fot. z archiwum Stu-
dio-Profil)

Studnia z tyłu ratusza miejskiego (fot. z archiwum Krzysztofa Jastrzębskiego)

Skawiński Rynek, okres międzywojenny (fot. z archiwum Studio-Profil)

Skawiński Rynek, okres międzywojenny (fot. z archiwum Studio-Profil)

Skawiński Rynek po wybrukowaniu (fot. z archiwum Studio-Profil)

Ratusz niejski, okres powojenny

Skawiński Rynek z lotu ptaka, okres powojenny
(fot. z archiwum Studio-Profil) →

Skawiński Rynek, lata 90. XX w. (fot. z archiwum Studio-Profil)

Skawiński Rynek, lata 90. XX w. (fot. z archiwum Studio-Profil)

Skawiński Rynek i nieistniejąca już droga wiodąca od ratusza do ul. Słowackiego, lata 90. XX w. (fot. z archiwum Studio-Profil)

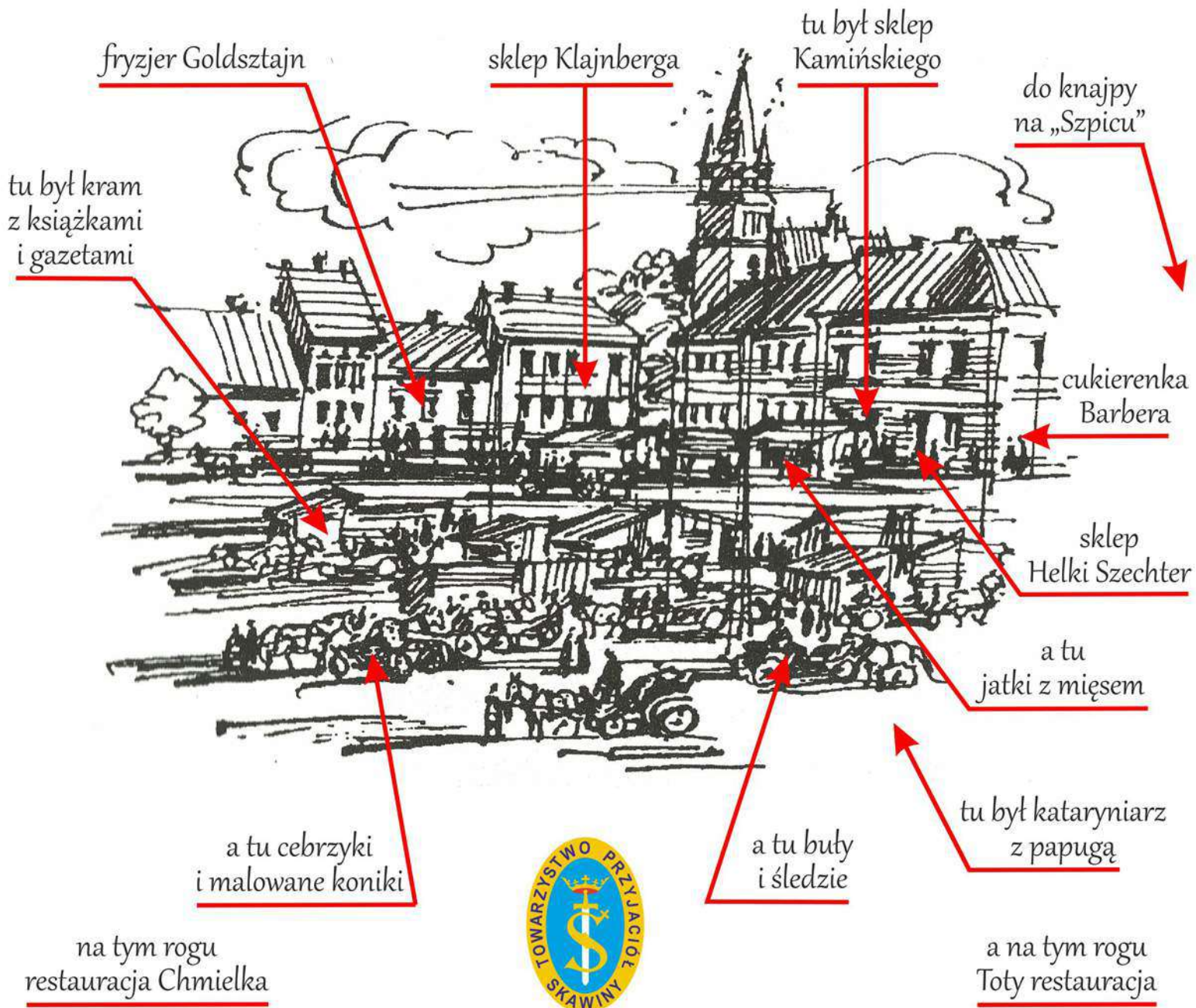
Skawiński Rynek z lotu ptaka, zdjęcie współczesne (fot. z archiwum Urzędu Miasta i Gminy Skawina)

Skawiński Rynek z lotu ptaka, zdjęcie współczesne (fot. z archiwum UMiG Skawina)

Publikacja współfinansowana ze środków budżetu Gminy Skawina
Urząd Miasta i Gminy Skawina – www.gminaskawina.pl